

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI ÉMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-897/2024. számú ügyben

Hort Nagyközségi Önkormányzat ivóvíz ellátási kötelezettségével
összefüggésben
(Előzmény ügy: AJB-3534/2023.)

Előadó: dr. Báthory Mónika

Érintett szerv:

- Hort Nagyközségi Önkormányzata

2024.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-897/2024. számú ügyben**

Az eljárás megindítása

Panaszos a Hort Nagyközségben található „Máv telep” ivózellátásának hiánya miatt, Hort Nagyközség Önkormányzatának (a továbbiakban: önkormányzat) eljárását sérelmezve kérte segítségemet.

Beadványában megírta, hogy lakóhelyén nincs vezetékes ivóvízhálózat kiépítve és 2022. elejétől az önkormányzat ballonos víz formájában, térítésmentesen biztosította az ivóvizet az ott élőknek. A település jegyzője 2023. szeptember elején levélben arról tájékoztatta az érintett lakosokat, hogy 2023. október 1-től a ballonos ivóvíz szolgáltatást csak kérelem alapján biztosítják, amelyért 1250 Ft+Áfa /ballon (űrtartalma 19 liter) díjat kell fizetni.

Panaszos kifogásolta, hogy az önkormányzat levelében hivatkozott önkormányzati rendelet a honlapon még nem volt elérhető, és sérelmezte, hogy az ivóvíz ellátást kérelem alapján és előre fizetéssel biztosítja az önkormányzat a továbbiakban, valamint az ivóvíz megállapított térítési díját is eltúlzott mértékűnek tartotta.

A panaszbeadvány nyomán a kifogásolt eljárás kapcsán felmerült a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményének, valamint a testi és lelki egészséghez való alapjog sérelmének, illetve közvetlen veszélyének gyanúja, így az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A vizsgálatom keretében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja alapján megkerestem Hort Nagyközség polgármesterét (a továbbiakban: polgármester) és a Heves Vármegyei Kormányhivatal főispánját (a továbbiakban: főispán).

Az érintett alapjogok és alkotmányos elvek

- *a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „Magyarország független, demokratikus jogállam.”];*
- *a testi és lelki egészséghez való jog [Alaptörvény XX. cikk: „(1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. (2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő”.]*

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye;
- a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgtv.);
- az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény;
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.);
- a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (a továbbiakban: Vksztv.);

- a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II.27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vksztv. vhr.);
- a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet);
- Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Stabilitási tv.);
- Hort településen életvitelszerűen élő lakosok szállítás útján történő ivóvíz ellátásáról szóló Hort Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testületének 16/2023. (IX. 04.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: önkormányzati rendelet).

A megállapított tényállás

1. A panaszbeadványban előadott körülmények

A panaszos beadványában beszámolt arról, hogy 2016-ban vették meg ingatlanjukat, az ivóvízellátást – ahogy a MÁV telep többi lakójának – nekik is a MÁV Zrt. biztosította egészen a kút beomlásáig, 2021. év végéig. Emiatt a panaszos ingatlanán új létesítmény fúrására volt szükség, azonban ez csak a háztartási szükségletet (mosást, fürdést) tudja biztosítani. Mivel az egészséges ivóvízellátás nem volt biztosítva családjuk számára, ezért az önkormányzathoz fordultak, aki ballonos víz formájában, térítésmentesen, egy külsős cég bevonásával biztosította az ivóvizet az érintett területen élő 20 főnek 2023. október 1-ig. A Képviselő testület 2023. szeptember 4-én tartott képviselő testületi ülésen fogadta el azt az önkormányzati rendeletet, amelynek eredményeként a szolgáltatás a továbbiakban térítéskötelessé vált. Az érintett belterületen nincs vezetékes ivóvízhálózat kiépítve, és a jogszabályban előírt megfelelő ellátás hiánya hét életvitelszerűen ott lakó családot érint.

A település jegyzője a 2023. szeptember 4-én kelt levelében arról tájékoztatta, hogy a Hort településen életvitelszerűen élő lakosok szállítás útján történő ivóvíz ellátásáról szóló Hort Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testületének 16/2023. (IX. 04.) önkormányzati rendelete alapján 2023. október 1-től a ballonos ivóvíz szolgáltatást csak kérelem alapján biztosítják, amelyért 1250 Ft+Áfa /ballon (űrtartalma 19 liter) díjat kell fizetni. Ezt az összeget, minden hónapban az önkormányzat által kibocsájtott számla alapján, előre kell kifizetni. Amennyiben a számla esedékességi idejében nem egyenlítik ki az előírt összeget, a szolgáltatást az önkormányzat azonnali hatállyal megszünteti. A levél mellé kapott egy formanyomtatványt is, amit abban az esetben kellett volna kitölteni és 2023. szeptember 13-ig visszaküldeni az önkormányzat részére, amennyiben igényli a szolgáltatást.

Panaszos másnap felhívta a jegyzőt telefonon és bővebb tájékoztatást kért a rendeletről, mivel annak szövegét az önkormányzat honlapján nem találta, továbbá sérelmezte az előírt összeget, illetve az előrefizetési kötelezettséget. Panaszos állítása szerint a jegyző megerősítette a tájékoztató levélben írt fizetési kötelezettséget (mindenkinek kell a vízért fizetni, ezért ők sem kaphatják ingyen), de ennél bővebb információval nem szolgált.

A felmerült alapjogi sérelemre, valamint arra tekintettel, hogy a panaszos által sérelmezett önkormányzati rendelet az önkormányzat honlapján a beadvány Hivatalomhoz érkezésekor a rendeletek közt még nem volt megtalálható, ezért az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontjában biztosított jogkörömben eljárva tájékoztatást kértem a polgármestertől valamint a főispántól.

2. A megkeresett szervek válasza

2.1. A főispán válasza:

A főispán válaszában kitért arra, hogy a település jegyzője 2023. szeptember 4-én az érintett településrészen lakókat levélben tájékoztatta arról, hogy a képviselő-testület hozott egy őket érintő rendeletet. A levélben gyakorlatilag a rendeletet idézte, így abból a panaszos is megismerhette annak lényegi tartalmát. A főispán tájékoztatása szerint a rendeletet a helyben szokásos módon kihirdették 2023. szeptember 4-én és a Nemzeti Jogtárban 2023. szeptember 28-án már megtalálható volt.

A főispán tájékoztattott továbbá, hogy a rendelet kapcsán 2023. szeptember 27-én törvényességi felhívással fordult a képviselő-testülethez, mivel az abban foglalt témakör helyi szabályozására nem létezik rendeletalkotásra felhatalmazó jogszabály. A törvényességi felhívás tartalma szerint a díjra vonatkozóan eredeti jogalkotói hatáskörben sem alkothatta meg ezt a rendeletet az önkormányzat, tekintettel a Stabilitási tv. 29. § (1) bekezdésében, valamint a Vksztv. vhr. 81. § (3) bekezdésében írtakra. A Stabilitási tv. 29. § (1) bekezdése szerint: *„Fizetési kötelezettséget előírni, a fizetésre kötelezettek körét, a fizetési kötelezettség mértékét, a kedvezmények, mentességek körét és mértékét megállapítani kizárólag törvényben, vagy törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendeletben lehet.”* A Vksztv. vhr. 81. § (1) bekezdése szerint: *„A közkifolyókon szolgáltatott ivóvizet – háztartási célú vízhasználatra – a közműves ivóvízellátásba be nem kötött vagy ivóvíz-szolgáltatás korlátozással érintett ingatlan lakói vehetik rendszeresen igénybe.”* A Vksztv. vhr. 81. § (3) bekezdése alapján pedig *a közkifolyóból biztosított ivóvizért az önkormányzat nem kérhet díjat, azt az önkormányzat fizeti meg a víziközmű-szolgáltató részére.* A Heves Vármegyei Kormányhivatal (a továbbiakban: Kormányhivatal) válaszában megjegyezte továbbá, hogy a kifogásolt rendeletben megállapított díj mértéke 1 literre vetítve kb. százszorosa a vezetékes ivóvíz hatósági árának. A Vgtv. 4. § (1) bekezdés d) pontja alapján a települési önkormányzat feladata a vízgazdálkodási feladatokkal kapcsolatos önkormányzati hatósági feladatok ellátása. A 4. § (2) bekezdés a) pontja alapján pedig az önkormányzat a település nem közműves ivóvízellátásáról *„a vízgazdálkodási tevékenységek, mint közfeladatok (közszolgáltatások) körében”* köteles gondoskodni.”

A Vksztv. 58. § (10) és (11) bekezdései alapján *„a közegészségügyi követelmények teljesítéséhez szükséges ivóvízellátás mennyisége legalább 20 liter/fő/nap”*. A napi 20 liter/fő/nap közegészségügyi minimum figyelembevételével – ha az önkormányzat csak kétheti rendszerességgel szállítja a vizet 19 literes ballonokban – egy háztartásban két hétre legalább 15 ballon/fő vizet kellene egyszerre felhalmozni a lakosoknak.

Tekintettel arra, hogy az önkormányzatnak törvény által előírt feladata a fenti közszolgáltatás megszervezése, nem kötheti a feladatellátást kérelemhez, továbbá az önkormányzat a ballonos víz árát nem háríthatja át az ellátottakra, vezette le válaszában a Kormányhivatal.

Mindezekre tekintettel a főispán – a Mötv. 134. § (1) bekezdésében írt jogkörében eljárva – határidőtűzéssel felhívta a képviselő-testületet, hogy a rendeletet helyezze hatályon kívül.

A törvényességi felhívás eredményeként az önkormányzat a vitatott rendeletet, a Hort Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2024. (II.15.) önkormányzati rendeletével hatályon kívül helyezte. A hatályon kívül helyező rendelet a honlapon és a Nemzeti Jogszabálytárban megtalálható.

2.2 A polgármester válasza:

A beadvánnyal kapcsolatban megkeresésemre a polgármester arról tájékoztató, hogy a „Máv telep” a település szélén található belterület. A MÁV Zrt. korábban a tulajdonában lévő központi kútból fővezetéken, egy leágazással biztosította az érintett ingatlanok ivóvíz ellátását, de a kút rossz állapota miatt ezt 2021 végén megszüntette. Az önkormányzat 2022 februárjában mérte fel az ivóvízellátással kapcsolatos igényeket és kezdte el az ellátást ballonos víz formájában. Mivel az önkormányzat költségvetése rossz helyzetbe került, ezért a képviselő-testület úgy döntött 2023 szeptember 4-én, hogy fizetőssé teszi a nem vezetékes ivóvíz szolgáltatást. Az elfogadott rendelet a település honlapján és a Nemzeti Jogszabálytár felületén került kihirdetésre, a honlapon a testületi jegyzőkönyv is megtalálható volt. Az érintetteket 2023. szeptember 4-én a beadványozó által megfogalmazott formában tájékoztatták a rendeletről, amely miatt a panaszos másnap telefonon kért tájékoztatást a jegyzőtől, mivel sérelmezte, hogy fizetnie kell az ivóvízért. A panaszost a jegyző telefonon tájékoztatta a rendeletről. A polgármester válaszában kitért arra, hogy a vízszolgáltatást igénylő lapot az ott élők közül senki nem küldte vissza, tudomása szerint minden ingatlan rendelkezik fűt kúttal, illetve a rendelettel kapcsolatban panasz vagy további kérdés nem érkezett hivatalukhoz.

A Kormányhivatal törvényességi felhívására az önkormányzat a vitatott rendeletét 2024. február 15-én hatályon kívül helyezte. A hatályon kívül helyező rendelet a honlapon a testületi jegyzőkönyv mellékleteként, valamint a Nemzeti Jogszabálytár felületén jelent meg, jelenleg az megtalálható a rendeletek között.

A polgármester válaszlevelében kiemelte, hogy amennyiben írásos igény keletkezik ivóvíz biztosítására, Hort Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testülete határozatban fog dönteni a szolgáltatóról és a térítési díj mértékéről.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint *„az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint hatóság (ideértve a közszolgáltatást végző szervet is) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”*.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdése szerint *„közszolgáltatást végző szerv – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv, a közüzemi szolgáltató, az egyetemes szolgáltató, az állami vagy európai uniós támogatás nyújtásában vagy közvetítésében közreműködő szervezet, a jogszabályban közszolgáltatásként megjelölt tevékenységet végző szervezet, valamint a jogszabályban előírt, kötelezően igénybeveendő szolgáltatást nyújtó szervezet. A közszolgáltatást végző szerv kizárólag e tevékenységével összefüggésben vizsgálható”*.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés l) pontja és a 18. § (2) bekezdésének b) pontja alapján az alapvető jogok biztosá által vizsgálható hatóságnak, ezen belül közszolgáltatást végző szervnek minősül – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – a jogszabályban közszolgáltatásként megjelölt tevékenységet végző szervezet. A Vgtv. 4. § (2) bekezdés a) pontja szerint: *„(2) A települési önkormányzat – a vízgazdálkodási tevékenységek, mint közfeladatok (közszolgáltatások) körében – köteles gondoskodni: a) település nem közműves*

ivóvízellátásáról;”. Mindezek alapján megállapítottam, hogy a település nem közműves ivóvízellátása során a települési önkormányzatok az ombudsman által vizsgálható közszolgáltatást ellátó (annak megszervezésében felelős) szervnek minősülnek.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal, az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény rendelkezéseit a korábbi Alkotmány hasonló tárgyú rendelkezéseivel, akkor abból az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező alapjogok tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, és az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján *„Magyarország független, demokratikus jogállam*”. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, az egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége, a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az állami és önkormányzati döntések jogszabályoknak való megfelelését is.

2. Az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése alapján „*Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.*”, továbbá a (2) bekezdés rögzíti, hogy ezt a jogot Magyarország – többek között – az ivóvízhez való hozzáférés és a környezet védelmének biztosításával segíti elő. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az egészséghez való jog az Alaptörvény rendelkezései alapján is az emberi méltóság sérthetlenségéből vezetendő le, ezért korábbi értelmezését fenntarthatónak nyilvánította. Megállapította továbbá, hogy „*az egészséghez való alanyi jog az egyén testi és lelki integritását védi, s mint ilyen az ember egészségének megőrzésére szolgál.*” Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdését az egészséghez való jog alanyi oldalának, míg a (2) bekezdését az objektív, intézményvédelmi oldalának tekinti.¹

Itt szükséges kitérnem arra, hogy az AJB-677/2013. számú ombudsmani jelentés egyik megállapítása szerint az egészséges ivóvízhez való jog biztosítása azt jelenti, hogy a vízkészletet, mint véges természeti erőforrást, horizontális védelemben kell részesíteni, és az állampolgárokhoz megfelelő minőségű és mennyiségű ivóvizet kell eljuttatni az állam vagy a helyi önkormányzatok útján. Az eljuttatás formája lehet a víziközmű szolgáltatás, de ahol erre nincs mód, a települési önkormányzat köteles gondoskodni a nem közműves ivóvízellátásról.

III. Az ügy érdemében

1. Az önkormányzat egészséges ivóvíz ellátási kötelezettsége

A hazai jogszabályok az alábbiak szerint határozzák meg az önkormányzat vagy az állam egészséges ivóvízzel való ellátási kötelezettségét.

A Mötv. 10. § (1) bekezdése szerint „*a helyi önkormányzat ellátja a törvényben meghatározott kötelező és az általa önként vállalt feladat- és hatásköröket*”. A 13. § (1) bekezdésének 21. pontja szerint „*a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat különösen a víziközmű-szolgáltatás, amennyiben a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátásért felelősnek minősül*”.

A Vksztv. tartalmazza a részletszabályokat az ellátási felelősséggel kapcsolatban. Az 1. § (1) bekezdés c) pontja határozza meg az ellátási felelősség elvét: „*e törvényben meghatározottak szerint az állam vagy a települési önkormányzat (a továbbiakban együtt: ellátásért felelős) kötelessége és joga gondoskodni a közműves ivóvízellátással és a közműves szennyvízelvezetéssel és -tisztítással kapcsolatos víziközmű-szolgáltatási feladatok elvégzéséről.*” Az 5/F. § (4) bekezdése szerint „*az (1)-(3) bekezdésben meghatározott feladatokat a közigazgatási területén lévő felhasználási helyekre és az azokat közvetlenül ellátó víziközműre nézve az (5) bekezdésben foglalt eltéréssel a települési önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat (a továbbiakban együttesen: települési önkormányzat) látja el*”². A 2.

¹ 3132/2013. (VII. 2.) AB határozat

² Az ellátásért felelős jogai és kötelezettségei: Vksztv. 5/F. § (1) Az ellátásért felelős közfeladatként megteremti a víziközmű-szolgáltatás infrastrukturális előfeltételeit és az ellátási területen gondoskodik arról, hogy a felhasználók a víziközmű-szolgáltatást az igényelt mennyiségben, minőségben és szolgáltatási színvonalon igénybe vehessék.

(2) Az infrastrukturális előfeltételek megteremtése körében az ellátásért felelős különösen a következő tevékenységeket végzi: a) víziközművet létesít és tart fenn, a nem önkormányzati vagy állami tulajdonban álló víziközmű tulajdonjogát megszerzi, b) nyilvántartja a tulajdonában álló víziközműveket, c) víziközmű-fejlesztés útján gondoskodik a víziközmű-szolgáltatás folyamatos, az előírt minőségi paraméterekkel történő biztosításáról, d) végrehajtja a jogszabályokból és a hatósági határozatokból a rá háramló feladatokat.

(3) A felhasználók víziközmű-szolgáltatással való ellátása körében az ellátásért felelős: a) kiválasztja a víziközmű üzemeltetését ellátó víziközmű-szolgáltatót, és a víziközmű vagyoni üzemeltetésére üzemeltetési jogviszonyt létesít, b) a víziközmű-szolgáltató útján gondoskodik a közműves ivóvízigények kielégítéséről, a szennyvíz törzshálózatba bocsátott szennyvizek elvezetéséről, tisztításáról és környezetvédelmi követelmények szerinti elhelyezéséről, c) figyelemmel kíséri a víziközmű-szolgáltató üzemeltetési szerződésből és jogszabályból fakadó víziközmű-üzemeltetési tevékenységét és az e célra rendelt pénzeszközök felhasználását.

§ 20. pont a) alpontja szerint a „*víziközmű olyan közcélú vízellétesítmény, amely a település vagy települések közműves ivóvízellátását, ezen belül az ivóvíztermelést, az ehhez kapcsolódó ivóvízbázis-védelmet, az ivóvízkezelést, -tárolást, -szállítást és -elosztást, felhasználási helyekre történő eljuttatást, mindezekhez kapcsolódóan a tűzvíz biztosítását szolgálja*”.

A Vgtv. 4. § (2) bekezdés a) pontja úgy szól, hogy „*a települési önkormányzat - a vízgazdálkodási tevékenységek, mint közfeladatok (közszolgáltatások) körében - köteles gondoskodni a település nem közműves ivóvízellátásáról*”.

Az AJB-1314/2013. számú jelentésben megfogalmazottakat fenntartva, a fenti jogszabályok együttes értelmezéséből levonható az a következtetés, hogy azokban az esetekben, amikor a Vksztv. alapján az önkormányzatot vagy az államot terheli az ellátási felelősség, akkor azokon a településeken – annak bel- és külterületén egyaránt – víziközmű-szolgáltatással kötelesek gondoskodni az egészséges ivóvíz ellátásról, amennyiben az rendelkezésre áll. Az ivóvízzel való ellátási kötelezettség módját befolyásolja, hogy a vízellétesítmény víziközműnek minősíthető-e. Amennyiben a vízellétesítmény nem minősül víziközműnek, vagy a területen nincs kiépült víziközmű, a Vgtv. alapján a települési önkormányzat nem közműves ivóvíz ellátás formájában köteles biztosítani az ivóvizet.

A Vksztv. vhr. 1. § 22. pontja szerint „*közműves ivóvízzel ingatlanon belül ellátott: a víziközmű-szolgáltatásba bekapcsolt ingatlan*”, a 22.a pont szerint „*közműves ivóvízzel ingatlanon kívül ellátott az, akinek lakhelyének legfeljebb 150 méteres körzetén belül közterületen, közkifolyón keresztül közüzemi ivóvízzel ellátott ivóvízvételi hely található*”.

Az iratok alapján a beadvánnyal érintett ingatlan nem tekinthető közműves ivóvízzel ellátottnak. A nem közműves ivóvíz ellátás többféle módon is megvalósulhat, például palackozott víz kiosztásával. Jelen esetben a hálózaton kívüli ingatlanok tulajdonosai saját módon (kerti fűrt kút) oldják meg a vízellátást. A beadvány alapján azonban a beadványozó saját kútjának vízhozama és vízminősége csak háztartási szükséglet kielégítésére (mosásra és fürdésre) alkalmas.

A polgármester válaszában ugyan megemlíti, hogy minden ingatlan rendelkezik fűrt kúttal, de kérdéses, hogy azok megfelelnek-e a Korm. rendelet előírásainak, vagyis, hogy a kút rendelkezik-e ivóvízcélú felhasználásra engedéllyel. Mivel az önkormányzat mindezeket nem ellenőrizte, és nem is kért róla tájékoztatást, így álláspontom szerint nem mentesül a jogszabályban előírt ivóvíz ellátási kötelezettsége alól.

2. Az ivóvízszolgáltatás térítési díjhoz kötése

A polgármester megkeresésemre adott válaszában külön kitért arra, hogy „*amennyiben írásos igény keletkezik ivóvíz biztosítására, Hort Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testülete határozatban fog dönteni a szolgáltatóról és a térítési díj mértékéről*.”

Mivel az önkormányzat a Vgtv. 4. § (2) bekezdés a) pontja szerinti más módon (pl. palackozott/ballonos víz) biztosítja ivóvízellátási kötelezettségét, így ennek a szolgáltatásnak a díját – a közkifolyókból történő ivóvíz szolgáltatás önkormányzatot terhelő díjfizetési kötelezettségének analógiájára – 2014. december 11-étől³ már nem háríthatja át a lakosokra. Továbbá mivel az önkormányzat a település nem közműves ivóvízellátásáról közfeladata körében köteles gondoskodni, így a törvény által előírt feladata ellátását nem kötheti kérelemhez.

³ A Vksztv. vhr. 81. § (3) bekezdés 2014. december 11-étől hatályos rendelkezése kötelezi az önkormányzatot, hogy maga fizesse ki a szolgáltatás díját. Ezen időpontot megelőzően a Vksztv. vhr. 81. § (3) bekezdése adott lehetőséget ettől eltérő szabályok megalkotására „ha jogszabály másként rendelkezik” kitéttel és mivel az önkormányzati rendelet is jogszabály volt a közkifolyók esetében a fogyasztási díjat az önkormányzat „vízhasználati díjként” ráterhelhette a lakosokra.

A vitatott rendeletet a Hort Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2024. (II.15.) önkormányzati rendelete hatályon kívül helyezte, amely a Nemzeti Jogszabálytár felületén, valamint a honlapon elérhető. A hatályon kívül helyezésről, vagyis a szolgáltatásra irányuló kötelezettség megszűnéséről külön levélben – ahogy tették azt a kötelezettség keletkezésénél – az érintett lakosokat már nem értesítették, és az önkormányzat azóta sem teljesítette az az ivóvízellátási kötelezettségét. A település honlapján a rendeletek között még megtalálható a kifogásolt önkormányzati rendelet, amely megtévesztő lehet, hiszen a hatályon kívül helyező önkormányzati rendelet címe rendkívül hasonlít a kifogásolt rendeletéhez és nincs utalás a rendelet címében – mint egyébként más hatályon kívül helyezett rendeletek esetében – hogy az új rendelet mindössze a korábbi rendelet hatályon kívül helyezését tartalmazza.

Mindezek alapján Hort Nagyközség Önkormányzata a jogszabályoknak nem megfelelő, utóbb hatályon kívül helyezett önkormányzati döntésével a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményével, valamint az ivóvízhez való hozzáférés biztosításra vonatkozó kötelezettségének elmaradásával, a testi és lelki egészséghez való joggal összefüggésben okozott visszásságot.

Intézkedéseim

A feltárt alapjogokkal összefüggő visszásság orvoslása érdekében az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem Hort Nagyközség Önkormányzatának polgármesterét, hogy vizsgálja meg, az önkormányzat az ivóvízhez való hozzáférés biztosításának melyik formájáról tud gondoskodni a jogszabályok által meghatározott módon, és tegye meg az ehhez szükséges intézkedéseket.

Budapest, 2024. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos